

Hospodaření s majetkem státu

Pro zařazení majetku do pohotovostních zásob v režimu státních hmotných rezerv není zapotřebí žádného rozhodnutí. Postačí požadavek příslušného ústředního správního úřadu na vytvoření pohotovostních zásob adresovaný Správě státních hmotných rezerv. Pro účely posouzení platnosti smlouvy o obměně majetku tak není zapotřebí zkoumat, jakým způsobem byl majetek zařazen do pohotovostních zásob.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 1096/2015, ze dne 18.10.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně České republiky – Správy státních hmotných rezerv, se sídlem v P., zastoupené JUDr. J.B., advokátem se sídlem v P., proti žalované ROCHE s. r. o., se sídlem v P., zastoupené JUDr. R.Č., advokátem se sídlem v P., o zaplacení 1 000 000 Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 7 pod sp. zn. 10 C 5/2012, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2014, č. j. 96 Co 48/2013-190, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2014, č. j. 96 Co 48/2013-190, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 7 rozsudkem ze dne 19. 2. 2013, č. j. 10 C 5/2012-100, uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 1 000 000 Kč (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II) a o poplatkové povinnosti žalované (výrok pod bodem III).

Rozsudkem ze dne 30. 4. 2014, č. j. 96 Co 48/2013-190, Městský soud v Praze k odvolání žalované rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích pod body I a III potvrdil, ve výroku pod bodem II jej změnil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel z toho, že:

1) Dne 25. 2. 2004 uzavřely žalobkyně jako kupující a žalovaná jako prodávající kupní smlouvu, kterou se žalovaná zavázala dodat žalobkyni 25 000 ks léčivého přípravku Tamiflu za celkovou kupní cenu 11 875 000 Kč + 5% DPH, tj. celkem za 12 468 750 Kč (dále též jen „kupní smlouva“). Zboží měla za žalobkyni převzít příspěvková organizace Zdravotnické zabezpečení krizových stavů se sídlem v Příbrami, se kterou žalobkyně dne 2. 1. 2004 uzavřela smlouvu o ochraňování majetku.

2) Téhož dne uzavřely žalobkyně a žalovaná smlouvu o obměně majetku č. 20040233, ve které se žalovaná zavázala bez finančního vypořádání zabezpečit obměnu žalobkyni zakoupeného léčivého přípravku Tamiflu v počtu 25 000 ks (dále též jen „majetek“), který je ve smyslu zákona č. [97/1993](#) Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, pohotovostní zásobou, jež byla vytvořena na základě požadavku Ministerstva zdravotnictví a je ve výlučném vlastnictví státu (dále též jen „smlouva o obměně majetku“). Žalovaná se zavázala zabezpečovat obměnu majetku vždy v době jeho expirace po celou dobu existence pohotovostní zásoby s tím, že obměna bude provedena formou vyskladnění a naskladnění majetku. Povinnost žalované zabezpečit obměnu majetku měla zaniknout v případě, že žalobkyně majetek částečně či úplně spotřebuje. Pro případ nedodržení povinnosti žalované zabezpečit obměnu majetku v době jeho expirace sjednaly smluvní strany smluvní pokutu ve výši 1 000 000 Kč. Smlouva o obměně majetku byla uzavřena na dobu zařazení

majetku do pohotovostní zásoby.

3) Dne 16. 3. 2004 uzavřely žalovaná jako skladovatel a příspěvková organizace Zdravotnické zabezpečení krizových stavů jako ukladatel smlouvu o skladování, ve které se žalovaná zavázala skladovat léčivý přípravek Tamiflu.

4) Dne 21. 12. 2009 uzavřely žalobkyně a žalovaná dodatek ke smlouvě o obměně majetku, ve kterém uvedly, že kupní smlouva a smlouva o obměně majetku tvoří vzájemně provázaný systém smluv, podmínkou uzavření kupní smlouvy bylo uzavření smlouvy o obměně majetku, obě smlouvy byly uzavřeny „za účelem smluvního zachycení vzájemných právních vztahů při dodání a následném udržování pohotovostní zásoby v použitelném, tj. neexpirovaném stavu“.

5) Dne 22. 12. 2009 došlo k obměně majetku, který měl exspirovat v červnu 2011.

6) Dopisem ze dne 24. 6. 2011 žalovaná žalobkyni sdělila, že Evropská lékařská agentura v roce 2009 rozhodla o prodloužení doby použitelnosti léčivého přípravku Tamiflu o dva roky. Dopisem ze dne 26. 7. 2011 Státní ústav pro kontrolu léčiv sdělil žalobkyni, že na základě změny registrace schválené Evropskou komisí dne 11. 5. 2009 došlo k prodloužení použitelnosti léčivého přípravku Tamiflu z pěti na sedm let u všech nově vyrobených šarží. Na základě stabilních studií bylo členským státům Evropské unie doporučeno využít v době chřipkové pandemie vyhlášené Světovou zdravotnickou organizací pro mimořádné krytí potřeby antivirotik i dříve vyrobené zásoby. Toto opatření bylo vázáno pouze na mimořádnou situaci v době pandemie. Dne 10. 8. 2009 Světová zdravotnická organizace oficiálně vyhlásila ukončení chřipkové pandemie, pro šarže vyrobené před 11. 5. 2009 proto platila původní použitelnost pět let.

7) Dopisy ze dne 31. 8. 2011 a ze dne 1. 10. 2011 požádala žalobkyně žalovanou o zajištění obměny majetku. Žalovaná tak učinila až dne 9. 8. 2012, obměněný majetek měl exspirovat v únoru 2018.

8) Dne 22. 11. 2011 žalobkyně u žalované uplatnila právo na zaplacení smluvní pokuty.

Odvolací soud dospěl k závěru, podle kterého se závazkový vztah mezi stranami řídí zákonem č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obch. zák.“), neboť se na tom strany dohodly. Odvolací soud se neztotožnil s názorem žalované, že smlouva o obměně majetku je neplatná pro rozpor s § 3 vyhlášky č. [498/2000](#) Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, neboť „zařazení balení léčivého přípravku Tamiflu mezi pohotovostní zásoby není zákonným předpokladem pro uzavření inominátní smlouvy o obměně majetku“. Jelikož žalovaná porušila svou smluvní povinnost provést obměnu majetku po uplynutí expirační doby, shledal odvolací soud požadavek žalobkyně na zaplacení smluvní pokuty po právu.

Podle odvolacího soudu nelze mít v daném případě za to, že „okolnosti uzavření smlouvy o obměně majetku, resp. ujednání o smluvní pokutě, se přičítá dobrým mravům, a to s ohledem na zajišťovací povinnost žalované týkající se pohotovostní zásoby léčivého přípravku Tamiflu, která byla vytvořena na základě požadavku Ministerstva zdravotnictví, a to zabezpečovat obměnu v době expirace léčivého přípravku. Nemůže být sporu o tom, že z hlediska veřejného zájmu a zdraví obyvatel se jedná o povinnost zásadního významu, jejíž porušení může mít (v případě potřeby využití předm. zásob) pro žalobkyni jako zástupkyni státu pro danou oblast velmi nepříznivé důsledky. V daném případě se jedná o majetek v hodnotě cca 12 mil. Kč, odvolací soud tudíž nepovažuje smluvní pokutu ve výši 1 mil. Kč za nepřiměřenou. Nebyl proto důvod se zabývat otázkou, zda je na místě využít moderační právo dle ust. § 301 obch. zák.“

Dokazování týkající se možné použitelnosti léčivého přípravku Tamiflu by podle odvolacího soudu

„šlo nad rámec zjištěného skutkového stavu a právního posouzení věci“, povinnost platit smluvní pokutu je totiž v obchodněprávních vztazích povinností objektivní. Odvolací soud neshledal důvodnou námitku žalované, že uplatnění nároku na zaplacení smluvní pokuty je v rozporu s dobrými mravy, šikanózním výkonem práva, kterému nelze přiznat právní ochranu. V této souvislosti zdůraznil, že „důvodnost nároku žalobkyně na zaplacení smluvní pokuty se posuzuje ke dni podání žaloby (10. 1. 2012), pokud tedy žalovaná splnila smluvní povinnost až po podání žaloby, je uvedená skutečnost pro posouzení této otázky irelevantní“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání (výslovně proti všem výrokům), majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva (např. výkon práva v rozporu s dobrými mravy a pravidly poctivého obchodního styku) a otázky procesního práva (zásadní nedostatky rozsudku - úplné pominutí judikatury, kterou dovolatelka uplatňovala k podpoře svého právního názoru, naprostá absence důkazů pro rozhodnutí o přiznání nákladů řízení), při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, a na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně (autonomie vůle státu a její vliv na platnost právních úkonů činěných státem, dobré mravy s ohledem na konkrétní okolnosti případu a pravidla poctivého obchodního styku).

Dovolatelka nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, podle kterého zařazení balení léčivého přípravku Tamiflu mezi pohotovostní zásoby není zákonným předpokladem pro uzavření smlouvy o obměně majetku. Odkazujíc na závěry vyplývající z nálezu Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2004, sp. zn. III. ÚS 495/02, má dovolatelka za to, že autonomii vůle státu nelze posuzovat bez zákonného rámce, který ji určuje. Jestliže zákon a prováděcí předpis stanoví, že pro vytvoření pohotovostní zásoby je zapotřebí jistých náležitostí, absence těchto náležitostí způsobí absolutní neplatnost smlouvy pro rozpor se zákonem. V posuzovaném případě je podle dovolatelky nepochybné, že při uzavírání smlouvy o obměně majetku stát vykonával státní moc. Zákonným podkladem pro uzavření takové smlouvy tudíž je existence rozhodnutí o zařazení majetku do pohotovostních zásob v režimu státních hmotných rezerv. Odvolací soud se však existencí takového konkrétního rozhodnutí nezabýval. Závěr o neplatnosti smlouvy o obměně majetku je přitom významný ve vztahu k ujednání o smluvní pokutě, neboť toto ujednání je svojí povahou akcesorické.

Jestliže odvolací soud bez jakéhokoliv tvrzení či důkazu uzavřel, že majetek byl zařazen do pohotovostních zásob podle zákona č. [241/2000 Sb.](#), o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, a s absencí rozhodnutí, na jehož základě se tak stalo, byl srozuměn, je v souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. 30 Cdo 677/2010 (který je veřejnosti dostupný, stejně jako dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu, na jeho webových stránkách), nutné přijmout závěr, že odvolací soud posoudil věc po právní stránce nesprávně.

Odvolací soud podle dovolatelky zcela pominul její námitky o šikanózním výkonu práva opřené o závěry uvedené v rozsudcích Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2184/2007, a ze dne 26. 5. 2009, sp. zn. 23 Cdo 485/2009, a v jeho dalších rozhodnutích (sp. zn. 28 Cdo 2287/2011, 28 Cdo 2360/98 a 28 Cdo 3341/2012). Odkazujíc na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1336/2006, se dovolatelka domnívá, že řízení je z tohoto důvodu postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Jde-li o rozhodnutí o náhradě nákladů řízení, dovolatelka zpochybňuje závěr odvolacího soudu, podle něhož se jedná o spor právně složitý, který se netýká běžné agendy žalobkyně, za situace, kdy soudy obou stupňů nepřipustně zúžily právní posouzení případu „na právně velmi jednoduché závěry“ a kdy k tomu (k závěru, že se spor netýká běžné agendy žalobkyně) odvolací soud neměl jakékoliv

relevantní podklady.

Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, popř. aby napadený rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že žalobu zamítne.

Žalobkyně se k dovolání nevyjádřila.

Se zřetelem k době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení - v souladu s bodem 7 článku II, části první, přechodných ustanovení zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2 článku II, části první, přechodných ustanovení zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (dále též jen „o. s. ř.“).

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení dovolatelkou otevřené otázky, zda je podmínkou platnosti smlouvy o obměně majetku předchozí rozhodnutí příslušného orgánu o zařazení majetku do pohotovostních zásob v režimu státních hmotných rezerv, neboť tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

Podle § 1 zákona č. [97/1993](#) Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění účinném do 30. 6. 2010, Správa státních hmotných rezerv (dále jen "Správa") je ústředním orgánem státní správy v oblastech hospodářských opatření pro krizové stavy a státních hmotných rezerv (odstavec 1).

Podle § 3 téhož zákona Správa zabezpečuje financování hospodářských opatření pro krizové stavy a financování, obměnu, záměnu, půjčku, uvolnění, nájem, prodej, skladování, ochraňování a kontrolu státních hmotných rezerv a podle požadavků krizových plánů i jejich pořizování. Správa plní další úkoly stanovené zvláštním právním předpisem. Tyto činnosti zajišťuje v součinnosti s ostatními ústředními orgány státní správy.

Podle § 4 téhož zákona z hlediska účelu se státní hmotné rezervy člení na hmotné rezervy, mobilizační rezervy, pohotovostní zásoby a zásoby pro humanitární pomoc (odstavec 1). Pohotovostní zásoby tvoří vybrané základní materiály a výrobky, určené k zajištění nezbytných dodávek pro podporu obyvatelstva, činnosti havarijních služeb a hasičských záchranných sborů po vyhlášení krizových stavů, v systému nouzového hospodářství, kterou nelze zajistit obvyklým způsobem (odstavec 4).

Postup při vytváření pohotovostních zásob v rozhodné době upravoval § 3 vyhlášky Správy č. [498/2000](#) Sb., o plánování provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, ve znění účinném do 31. 12. 2012, vydané k provedení zákona č. [241/2000](#) Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů (v souladu se zmocněním uvedeným v § 29 tohoto zákona). Pohotovostní zásoby vytvářela Správa na základě požadavku odborně příslušného ústředního správního úřadu uplatněného v návaznosti na analýzu předpokládaného dopadu krizové situace na celé území České republiky. Požadavek na vytvoření pohotovostních zásob musel

obsahovat důvod jejich vytvoření, jejich určení, návrh jejich ochraňování (v němž mělo být uvedeno místo jejich ochraňování, osoba ochotná a schopná ochraňování zajistit, předpokládaná výše nákladů, které si vyžádá ochraňování za jeden kalendářní rok, a stanovení způsobu a intervalu jejich obměny s kalkulací nákladů na jednu obměnu, vyžaduje-li zachování požadované jakosti pohotovostních zásob po dobu skladování jejich obměny) a pořadí jejich důležitosti, podal-li žadatel více návrhů. Odborně příslušný ústřední správní úřad měl podat Správě návrh na uvolnění stávající položky pohotovostních zásob, vplyne-li ze změn v krizových plánech, že nezbytnou dodávku nadále není nutné zajišťovat prostřednictvím pohotovostních zásob.

S účinností od 1. 1. 2013 byl § 3 citované vyhlášky novelizován (vyhláškou č. [394/2012](#) Sb.), avšak tato novela nic podstatného na postupu při vytváření pohotovostních zásob nezměnila.

Z uvedeného je zřejmé, že pro zařazení majetku do pohotovostních zásob v režimu státních hmotných rezerv není zapotřebí žádného rozhodnutí. Postačí požadavek příslušného ústředního správního úřadu na vytvoření pohotovostních zásob adresovaný Správě. Ve smlouvě o obměně majetku je výslovně uvedeno, že majetek je pohotovostní zásobou vytvořenou na základě požadavku Ministerstva zdravotnictví. Jaký konkrétní obsah tento požadavek měl a zda splňoval všechny náležitosti uvedené v § 3 vyhlášky č. [498/2000](#) Sb., není pro platnost kupní smlouvy či smlouvy o obměně majetku podstatné. Účelem shora popsáných pravidel je totiž pouze upravit postup, jakým mají ústřední správní úřady sdělit Správě své požadavky na vytváření pohotovostních zásob tak, aby Správa mohla tyto požadavky realizovat. Jde přitom výlučně o komunikaci uvnitř státní správy. Ve vztahu ke třetím osobám (dodavatelům nezbytných dodávek a jiným smluvním partnerům státu) vystupuje za stát v souladu s § 3 zákona č. [97/1993](#) Sb. pouze Správa, která jako příslušný orgán nese (jak vůči státu tak též vůči těmto třetím osobám) odpovědnost za to, že všechny právní předpisy o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy jsou dodrženy. Třetí osoby uzavírající smlouvy se státem reprezentovaným Správou se tudíž mohou spoléhat na to, že práva a povinnosti ve smlouvách dohodnuté nebudou posléze jakkoliv zpochybňovány poukazem na nedodržení pravidel plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy. Bylo by ostatně v rozporu s principy právní jistoty a ochrany dobré víry třetích osob, mělo-li by se porušení těchto pravidel státními orgány negativně projevit na platnosti smluv, které tyto osoby se státem uzavřely, aniž samy předtím mohly ověřit, zda byl postup při vytváření pohotovostních zásob dodržen. Důsledky nedodržení zmíněných pravidel se tak projeví pouze uvnitř státní správy, a to včetně případné trestněprávní, disciplinární, popř. pracovněprávní, odpovědnosti osob jednajících za Správu vůči státu.

Uzavřel-li proto odvolací soud, že pro účely posouzení platnosti smlouvy o obměně majetku není zapotřebí zkoumat, jakým způsobem byl majetek zařazen do pohotovostních zásob, je jeho právní posouzení věci v dotčeném ohledu správné.

Dovolání je přesto důvodné.

U přípustného dovolání totiž Nejvyšší soud přihlíží z úřední povinnosti též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečností vadám řízení), jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Nevypořádal-li se odvolací soud v napadeném rozhodnutí s podrobnými námitkami dovolatelky týkajícími se tvrzeného šikanózního jednání žalobkyně vznesenými již v řízení před soudem prvního stupně a zopakovanými v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, je jeho rozhodnutí v této části nepřezkoumatelné, přičemž tato nepřezkoumatelnost brání dovolacímu soudu zhodnotit správnost rozhodnutí odvolacího soudu.

Jde přitom o vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 1593/2009, ze dne 22. 11. 2006, sp. zn. 32 Odo 1292/2006, ze dne 17. 1. 2008, sp. zn. 32 Odo 1702/2005, ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. 32 Cdo 2050/2010, ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 26 Cdo 583/2009, a ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 20 Cdo 1276/2011).

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. v potvrzujícím výroku ve věci samé a v závislých výrociích o náhradě nákladů řízení a o poplatkové povinnosti žalované zrušil. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud shledal nadbytečným zabývat se přípustností a důvodností dovolání v části směřující proti výrokům o náhradě nákladů řízení a o poplatkové povinnosti. Podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. Nejvyšší soud vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)